

Nr 13

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1970/71 inom industridepartementets verksamhetsområde jämte motioner.

(5:e avd.)

DRIFTBUDGETEN**Trettonde huvudtiteln****Industridepartementet m. m.**

1. **Industridepartementet m. fl. anslag.** Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts i propositionen nr 1, bilaga 15, framlagda förslag (punkterna A 1—A 4, s. 9—11 i utdrag av statsrådsprotokollet över industriärenden för den 2 januari 1970) och hemställer

1. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att i industridepartementet inrätta en tjänst som statssekreterare i Cr 4,
2. att riksdagen för budgetåret 1970/71 anvisar
 - a. till *Industridepartementet* ett förslagsanslag av 6 930 000 kr.,
 - b. till *Teknisk-vetenskapliga attachéer* ett förslagsanslag av 150 000 kr.,
 - c. till *Kommittéer m. m.* ett reservationsanslag av 3 500 000 kr.,
 - d. till *Extra utgifter* ett reservationsanslag av 200 000 kr.

Industri m. m.

2. **Statens institut för företagsutveckling: Förvaltningskostnader.** Kungl. Maj:t har (punkt B 1, s. 12—40) föreslagit riksdagen att

- a) godkänna de riktlinjer för en omorganisation av nuvarande statens institut för hantverk och industri och dess fortsatta verksamhet som förordats i statsrådsprotokollet,
- b) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta tre tjänster som chefer för byråer vid statens institut för företagsutveckling,

c) till Statens institut för företagsutveckling: Förvaltningskostnader för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 4 287 000 kr.

Utskottet. Frågan om uppgifter för och organisation av statens institut för hantverk och industri, SHI, har utretts av SHI-utredningen. Utredningen avlämnade i december 1968 betänkandet Aktiv företagsutveckling.

Utredningen har konstaterat att de statliga insatserna som syftar till att främja de mindre och medelstora industriföretagens utveckling och konkurrenskraft är splittrade på olika organ och att detta försvårar verksamheten och minskar effekten. Utredningen har därför föreslagit att SHI byggs ut till ett centralt organ för statliga stöd- och serviceåtgärder för mindre och medelstora företag.

På grund av pågående utredningar — bland vilka särskilt nämns kommerskollegieutredningen och den nyligen tillsatta utredningen för översyn av den exportfrämjande verksamheten — har departementschefen inte funnit det möjligt att ta ställning till SHI-utredningens förslag i dess helhet. Med hänsyn till angelägenheten att undvika onödigt dröjsmål föreslås emellertid att beslut nu fattas om en partiell omorganisation av institutet.

Förslaget avser att ge SHI möjlighet att fungera som ett centralt statligt serviceorgan åt företrädesvis hantverksföretag samt mindre och medelstora industriföretag. Servicen bör enligt departementschefen bestå av allmän information om administrativa, tekniska och marknadsmässiga förhållanden och utvecklingstendenser av betydelse för dessa företag. Vidare avses institutet bedriva utbildningsverksamhet. Verksamheten skall även omfatta en specialiserad konsultservice genom egna resurser och genom förmedling av annan specialiserad sakkunskap i administrativa, tekniska och marknadsmässiga frågor. I anslutning härtill förutsätts visst tekniskt utvecklings- och provningsarbete kunna utföras.

På grund av de ökade krav som kommer att ställas på det centrala organet föreslås en förstärkning av personalorganisationen. Sammanlagt har medel beräknats för femton nya tjänster vid institutets fasta organisation.

Institutets namn ändras till Statens institut för företagsutveckling.

I fråga om SHI:s regionala verksamhet vid kontoren i Malmö, Göteborg, Härnösand och Luleå är avsikten att med vederbörande företagareförening ta upp förhandlingar om överföring av verksamheten till föreningen. Verksamheten förutsättes i fortsättningen i huvudsak vara självfinansierad enligt de principer som nu gäller.

Utskottet förutsätter att de ökade krav som ställs på mindre och medelstora industriföretag beaktas vid den fortsatta planeringen av de statliga åtgärder som syftar till att främja dessa företags utveckling och konkurrenskraft.

Angeläget är vidare enligt utskottets uppfattning att anpassa verksamheten vid SHI till de ändrade förutsättningar den snabba utvecklingen medfört.

Mot de riktlinjer som i statsrådsprotokollet angivits för verksamheten vid institutet har utskottet inte funnit anledning till erinran. Utskottet vill understryka vikten av att den förutsedda avvecklingen eller begränsningen av vissa av SHI:s nuvarande uppgifter genomförs successivt och först i den mån motsvarande tjänster kan erbjudas från annat håll. Det bör också framhållas att en kontinuerlig långsiktig planering och anpassning av institutets verksamhetsinriktning, grundad på analys av utvecklingen inom institutets verksamhetsområde, är en förutsättning för att institutet skall kunna göra en verkligt effektiv insats för de mindre och medelstora företagen.

I den mån företagareföreningarna åsamkas kostnader för övertagandet och drivandet av förutnämnda regionala verksamhet bör kostnaderna enligt departementschefen under nästa budgetår täckas genom SHI inom ramen för tillgängliga medel. Samma avses gälla nya eller speciella regionala aktiviteter som kan aktualiseras genom institutets initiativ. Med beaktande jämväl härav tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning för nästa budgetår och hemställer

1. att riksdagen godkänner de riktlinjer för en omorganisation av nuvarande statens institut för hantverk och industri och dess fortsatta verksamhet som förordats i statsrådsprotokollet,

2. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att inrätta tre tjänster som chefer för byråer vid statens institut för företagsutveckling,

3. att riksdagen till *Statens institut för företagsutveckling: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1970/71 anvisar ett förslagsanslag av 4 287 000 kr.

3. **Statens institut för företagsutveckling: Bidrag till främjande av företagsutveckling m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt B 2, s. 40—43) föreslagit riksdagen att till Statens institut för företagsutveckling: Bidrag till främjande av företagsutveckling m. m. för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 743 av herr Hedström m. fl. och II: 870 av herr Hansson i Piteå m. fl. vari hemställts att riksdagen anvisar ett anslag av 200 000 kr. för Norrland Centers verksamhet under 1970 att utgå ur anslaget Statens institut för företagsutveckling: Bidrag till främjande av företagsutveckling m. m.,

dels de likalydande motionerna I: 759 av herr Stefanson m. fl. och II: 856 av herr Andersson i Örebro m. fl. vari hemställts att riksdagen beslutar att till Statens institut för företagsutveckling: Bidrag till främjande av företagsutveckling m. m. anvisa ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med

400 000 kr. förhöjt reservationsanslag av 2 400 000 kr. så att därigenom delposten Stipendier för fortbildning kan höjas med 400 000 kr. till 600 000 kr.,

dels motionen II: 166 av herr Åsling vari hemställts att riksdagen måtte besluta att för budgetåret 1970/71 till Statens institut för företagsutveckling: Bidrag till främjande av företagsutveckling m. m. anvisa ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 200 000 kr. förhöjt anslag för att medge påbörjande av organisationen av ett till Jämtlands län lokaliserat regionalt informations- och servicecentrum för företagsamheten i Norrlands inland.

Utskottet. Under denna anslagsrubrik har 600 000 kr. beräknats som bidrag till kursverksamheten vid institutet för företagsutveckling. Vidare har föreslagits bl. a. att 200 000 kr. skall utgå till institutet för stipendier till fortbildning. För det senare ändamålet anvisas för närvarande 150 000 kr. under åttonde huvudtiteln.

SHI har i dag en omfattande utbildningsverksamhet i form av korta koncentrerade fortbildningskurser inom ett stort antal tekniska och ekonomisk-administrativa områden. Totalt deltar ca 15 000 personer om året i institutets kurser eller konferenser. Inte minst för de mindre och medelstora företagen, som inte kan ha egna utbildningsavdelningar, är institutets utbildningsprogram av stort värde. Verksamheten finansieras i allt väsentligt genom avgifter.

Under en lång följd av år har avgifterna för SHI:s utbildning såväl absolut som relativt ökat. I motionerna I: 759 och II: 856 har i överensstämmelse med vad SHI-utredningen och institutet föreslagit yrkats att 600 000 kr. anvisas till stipendier för fortbildning nästa budgetår.

I likhet med motionärerna finner utskottet det angeläget att kursavgifterna vid institutet inte blir så höga att de verkar hindrande för deltagare från speciellt mindre och medelstora företag. Stipendiegivningen, som avser bidrag till resor, traktamente och kursavgifter, utgör enligt utskottets mening i många fall en väsentlig faktor då det gäller att förmedla utbildning. Utskottet finner det därför motiverat att stipendiemöjligheterna inom detta område byggs ut mer än vad Kungl. Maj:t förordat och föreslår att 400 000 kr. anvisas till stipendier för fortbildning budgetåret 1970/71.

För särskilda insatser i de två övre norrlandslänen på utbildnings- och konsultområdet har under förevarande anslagsrubrik upptagits 400 000 kr. I motionen II: 166 hävdas att det skulle vara väl motiverat att vidta åtgärder av motsvarande art också för nedre Norrland med hänsyn till de speciella problem och strukturförhållanden som återfinns inom näringslivet i det norrländska inlandet. Motionären föreslår därför att 400 000 kr. anvisas för att starta ett till Jämtlands län lokaliserat utbildnings-, informations- och servicecentrum.

Utskottet hälsar med tillfredsställelse det förslag till intensifierade in-

satser för företagsamheten i övre Norrland som departementschefen framlagt. Det framgår av statsrådsprotokollet att företagets behov av olika serviceinsatser samt utformningen av desamma behöves ytterligare klarläggas. Enligt utskottets mening bör institutet för företagsutveckling i samråd med berörda företagareföreningar och andra centrala och regionala organ få tid att närmare utforma programmet och skaffa erfarenhet av verksamheten i de två övre norrlandslänen, innan en bedömning görs av vilka insatser som skulle vara lämpliga för nedre Norrlands vidkommande. Utskottet avstyrker därför motionen II: 166.

Frågan om särskilt stöd till företagsamheten i Norrland behandlas även i motionerna I: 743 och II: 870, vari hemställts att 200 000 kr. anvisas för Norrland Centers verksamhet.

Norrland Center är en permanent industriutställning vid Kungsgatan i Stockholm där för närvarande ca 150 företag i Norrland visar sina produkter. Vid sidan av den egentliga utställningsverksamheten tillhandahåller Norrland Center utställarna en omfattande marknadsservice inklusive exportservice. Norrland Center är ett aktiebolag. I styrelsen är bl. a. de fem norrländska landstingen representerade. Samtliga landsting har hyrt särskilda utrymmen på Norrland Center för att sprida kännedom om förutsättningarna för industriell verksamhet i Norrland och för turismen.

Utskottet ansluter sig helt till motionärernas uppfattning om vikten av en effektiv marknadsföring av norrlandsföretagens produkter. Det initiativ som Norrland Center tagit finner utskottet därför betydelsefullt. På grund av bl. a. de kostnadskrävande resorna och andra kontakthämmande faktorer har de mindre företagen i Norrland begränsade möjligheter att själva bedriva en aktiv marknadsföring. Det finns enligt utskottets mening anledning överväga hur verksamhet av den karaktär Norrland Center bedriver skall främjas. Utskottet är emellertid inte berett att nu förorda särskild medelsanvisning på sätt i motionerna I: 743 och II: 870 föreslagits.

Kungl. Maj:ts förslag i övrigt under förevarande punkt har inte gett utskottet anledning till särskilt uttalande.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 759 och II: 856 beslutar att till stipendier för fortbildning bevilja 400 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionen II: 166 i vad den avser ett regionalt informations- och servicecentrum i Norrlands inland,
3. att riksdagen avslår motionerna I: 743 och II: 870 i vad de avser bidrag till Norrland Center,
4. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 759 och II: 856 samt med avslag å motionerna I: 743 och II: 870 samt II: 166, samtliga motioner i vad

de avser medelsanvisningen, till *Statens institut för företagsutveckling: Bidrag till främjande av företagsutveckling m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 2 200 000 kr.

4. Befrämjande av hemslöjden. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt B 3, s. 43—44) och hemställer

att riksdagen till *Befrämjande av hemslöjden* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 825 000 kr.

Bergsbruk

5. Sveriges geologiska undersökning: Förvaltningskostnader m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna C 1—C 3, s. 45—49) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1970/71 anvisar

1. till *Sveriges geologiska undersökning: Förvaltningskostnader* ett förslagsanslag av 7 800 000 kr.,

2. till *Sveriges geologiska undersökning: Kartarbeten m. m.* ett reservationsanslag av 3 200 000 kr.,

3. till *Sveriges geologiska undersökning: Utrustning* ett reservationsanslag av 700 000 kr.

6. Sveriges geologiska undersökning: Prospektering. Kungl. Maj:t har (punkt C 4, s. 49—53) föreslagit riksdagen att till Sveriges geologiska undersökning: Prospektering för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 18 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels motionen II: 164 av herr Rimås vari hemställts att riksdagen måtte besluta att till undersökning av naturgasens förekomst på Öland och i Östergötland för budgetåret 1970/71 anvisa ett förslagsanslag av 511 000 kr.,

dels motionen II: 253 av herr Stridsman vari hemställts att riksdagen till Sveriges geologiska undersökning: Prospektering för budgetåret 1970/71 måtte anvisa ett reservationsanslag av 18 400 000 kr.

Utskottet. På grundval av ett av geologiska undersökningen för verksamhetsåret 1970/71 presenterat program föreslås att förevarande anslag räknas upp med 3,2 milj. kr. till 18 milj. kr. Förslaget innebär bl. a. en ytterligare medelsanvisning av 1,7 milj. kr. till uranprospektering. Departementschefen förutsätter att inom ramen för det föreslagna anslagsbeloppet skall komma till stånd en intensifierad undersökning av Ruotivares titanjärnmalm.

Sveriges geologiska undersökning, SGU, har beräknat kostnaderna nästa budgetår för sistnämnda projekteringsobjekt till 400 000 kr. I motionen II: 253 föreslås en särskild medelsanvisning på nämnda belopp. Motionären hävdar att beslut om särskilda medel är en förutsättning för att prospekteringsverksamheten i Ruotivare skall kunna utföras med den skyndsamhet som sysselsättningsituationen i regionen påkallar.

Ruotivarefyndigheten anses vara ett angeläget prospekteringsobjekt. Med hänsyn till vad departementschefen anfört i frågan synes emellertid den i motionen II: 253 yrkade särskilda medelsanvisningen inte vara nödvändig för att önskemålet om en snabbare undersökningstakt skall komma att uppfyllas. Utskottet anser sig därför kunna avstyrka motionen II: 253.

En av SGU framförd begäran om 511 000 kr. för utökade stratigrafiska arbeten och en undersökning av naturgasens förekomst på Öland och i Östergötland har departementschefen ej biträtt. I motionen II: 164 yrkas medelsanvisning för ändamålet i enlighet med SGU:s förslag. Utskottet, som erinrar om att Kungl. Maj:ts förslag innebär en uppräknig av anslaget med 3,2 milj. kr., anser den av departementschefen förordade prioriteringen av uranprospektering väl underbyggd. Utskottet avstyrker därför ifrågavarande motionsyrkande.

Då utskottet även i övrigt biträder Kungl. Maj:ts förslag hemställer utskottet

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna II: 164 och II: 253 till *Sveriges geologiska undersökning: Prospektering* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 18 000 000 kr.

7. Sveriges geologiska undersökning: Uppdragsverksamhet. Bergsstaten. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna C 5—C 6, s. 53—54) och hemställer

- att riksdagen för budgetåret 1970/71 anvisar
1. till *Sveriges geologiska undersökning: Uppdragsverksamhet* ett förslagsanslag av 800 000 kr.,
 2. till *Bergsstaten* ett förslagsanslag av 820 000 kr.

Energiförsörjning

8. Statens elektriska inspektion. Kostnader för vissa nämnder. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna D 1—D 2, s. 55—56) och hemställer

- att riksdagen för budgetåret 1970/71 anvisar
1. till *Statens elektriska inspektion* ett förslagsanslag av 2 450 000 kr.,

2. till *Kostnader för vissa nämnder* ett förslagsanslag av 43 000 kr.

9. *Befrämjande av landsbygdens elektrifiering.* Kungl. Maj:t har (punkt D 3, s. 56—58) föreslagit riksdagen att

a) till *Befrämjande av landsbygdens elektrifiering* för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.,

b) medge att under budgetåret 1970/71 bidrag för upprustning och nyanläggning av elektriska distributionsnät på landsbygden beviljas intill ett belopp av sammanlagt 3 000 000 kr. samt

c) medge att under budgetåret 1970/71 statlig garanti för lån till upprustnings- och nyanläggningsåtgärder som berör landsbygdens elnät beviljas intill ett belopp av 10 000 000 kr.

I de likalydande motionerna I: 750 av herr Erik Olsson m. fl. och II: 887 av herr Sundelin m. fl. har hemställts att riksdagen måtte uttala att stödverksamheten bör fortsätta i nuvarande form tills de angelägna restelektrifieringarna genomförts och eldistributionens strukturrationalisering fortskridit så långt att glesbygdsdistributionens samordning med ekonomiskt bärkraftig distribution kan fullföljas samt att omfattningen av stödet anpassas efter de behov som efter hand anmäls av kommerskollegium.

Utskottet. Enligt kungörelsen den 28 maj 1959 (nr 369) om statligt stöd åt landsbygdens elförsörjning äger kommerskollegium bevilja stöd till nyanläggning och upprustning av elektriska distributionsnät på landsbygden i form av bidrag och lånegarantier.

Eldistributionsutredningen framlade i september 1968 sitt betänkande *Eldistributionens rationalisering* (SOU 1968: 39). Av statsrådsprotokollet framgår att betänkandet efter sedvanlig remissbehandling kompletterats bl. a. med undersökningar av företagstrukturen samt tekniska och organisatoriska förhållanden inom branschen. Ytterligare överarbetning av det hittills framkomna materialet har emellertid befunnits erforderlig. Förslag i anledning av utredningarna kan till följd härav inte förväntas förrän tidigast till 1971 års riksdag.

Det i motionerna I: 750 och II: 887 framställda yrkandet är i sak identiskt med ett av fjolårets riksdag under höstsessionen behandlat motionsyrkande, vilket av riksdagen lämnades utan bifall i enlighet med förslag i utskottets utlåtande nr 165.

I avvaktan på kommande förslag bör ifrågavarande stödverksamhet enligt departementschefens mening bedrivas som hittills. Utskottet biträder detta förslag men är inte berett förorda att riksdagen nu gör i motionerna avsett uttalande om formerna på längre sikt för det statliga stödet till eldistributionen på landsbygden och omfattningen av stödet. Utskottet avstyrker därför även nu ifrågavarande motioner.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen till *Befrämjande av landsbygdens elektrifiering* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.,

2. att riksdagen medger att under budgetåret 1970/71 bidrag för upprustning och nyanläggning av elektriska distributionsnät på landsbygden beviljas intill ett belopp av sammanlagt 3 000 000 kr.,

3. att riksdagen medger att under budgetåret 1970/71 statlig garanti för lån till upprustnings- och nyanläggningsåtgärder som berör landsbygdens elnät beviljas intill ett belopp av 10 000 000 kr.,

4. att riksdagen avslår motionerna I: 750 och II: 887.

Teknisk utveckling m. m.

10. Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling. Kungl. Maj:t har (punkt E 1, s. 59—67) föreslagit riksdagen att

a) till Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 95 000 000 kr.,

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att under budgetåret 1970/71 godkänna avtal och beslut rörande stöd till teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete m. m. som inberäknat löpande avtal och beslut innebär åtaganden om högst 55 000 000 kr. under vart och ett av budgetåren 1970/71—1974/75,

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att överföra eventuellt kvarvarande medel den 30 juni 1970 på investeringsanslaget Institutet för nyttiggörande av forskningsresultat, INFOR till reservationsanslaget Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling samt

d) besluta att Stiftelsen Malmfonden för forsknings- och utvecklingsarbete skall upphöra med sin verksamhet vid utgången av juni 1970 och att staten genom styrelsen för teknisk utveckling skall den 1 juli 1970 överta dess tillgångar.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 92 av herr Nyman m. fl och II: 103 av herr Ericsson i Åtvidaberg vari hemställts att regeringen tar initiativ till ett marknadsekonomiskt samordningsorgan, förslagsvis underställt Styrelsen för teknisk utveckling, och ställer erforderliga resurser till förfogande för marknadsforskning,

dels motionen I: 763 av herr Wallmark vari hemställts att riksdagen beslutar att till Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling anslå ett med 5 000 000 kr. förhöjt bidrag om 100 000 000 kr.

Utskottet. Flerårigt stöd till industriellt utvecklingsarbete har hittills lämnats över Malmfonden som årligen tillförts en del av LKAB:s vinstmedel. Till följd av inrättandet av Statsföretag AB föreslås nu att medel för bidrag till industriellt utvecklingsarbete fortsättningsvis lämnas över riksstaten under ifrågavarande anslag till styrelsen för teknisk utveckling, STU. Då behovet av långsiktig finansiering kvarstår och ökar föreslår departementschefen att flerårigt stöd av STU skall kunna lämnas inte som nu bara till kollektiv teknisk forskning utan även till andra tekniska forskningsprojekt för vilka ett flerårigt stöd är av särskild betydelse. Kungl. Maj:t begär därför riksdagens bemyndigande att under budgetåret 1970/71 få godkänna avtal om stöd till kollektiv teknisk forskning och om beslut om flerårigt stöd till teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete som — inberäknat löpande avtal eller beslut — innebär åtaganden om högst 55 milj. kr. under vart och ett av budgetåren 1970/71—1974/75. Utskottet tillstyrker ökningen av ramen med 36 milj. kr. till 55 milj. kr. och har inte heller i övrigt funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag.

Mot bakgrund av den stora roll som den tekniska utvecklingen spelar för vårt lands ekonomiska tillväxt och sociala utveckling råder allmän enighet om vikten av målmedvetna satsningar på åtgärder som främjar teknisk utveckling och en snabb innovationstakt. Det är enligt utskottets mening väsentligt att genomföra den ökade satsning från samhällets sida för att främja den tekniska utvecklingen som var huvudsyftet med den organisatoriska reformen år 1968. STU har här en utomordentlig viktig uppgift att fylla såsom ansvarig för stora delar av den statliga stöd- och serviceverksamheten för teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete.

Vid bedömningen av STU:s anslag för nästa budgetår har utskottet fäst stort avseende vid att den del av anslaget till styrelsen som kan disponeras för avtalsbundet långsiktigt stöd föreslagits bli väsentligt ökad. Utskottet instämmer i departementschefens mening att möjligheter härigenom öppnas för en mera långsiktig planering av såväl statens insatser som verksamheten vid berörda forskningsinstitutioner och företag. Ett flerårigt stöd bör också kunna medverka till ett effektivare genomförande av vissa större forskningsprogram.

Med beaktande härav och då utskottet erfarit att STU har möjligheter att genom sin medelsdisposition innevarande budgetår åstadkomma en viss utjämning av bidragsmöjligheterna mellan detta och följande budgetår anser sig utskottet kunna biträda Kungl. Maj:ts medelsberäkning för budgetåret 1970/71. Utskottet avstyrker sålunda motionen I: 763, vari föreslagits att anslaget tas upp med 5 milj. kr. utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit.

I motionerna I: 92 och II: 103 framhålls att systematisk marknadsföring, byggd på marknadsforskning, är den faktor som kan ge teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete dess fulla genomslagskraft.

Frågan om marknadsföring och marknadskommunikation som forskningsfält har behandlats inom en av forskningsberedningen tillsatt arbetsgrupp. Gruppen avgav i augusti 1968 en rapport i vilken bl. a. föreslogs inrättande av ett marknadsekonomiskt samordningsorgan med företrädare för stat, näringsliv, konsumenter och forskare. Med utgångspunkt i detta förslag önskar motionärerna att regeringen tar initiativ till att ett sådant samordningsorgan upprättas och underställs styrelsen för teknisk utveckling.

Det är uppenbart att marknads behov måste spela en framträdande roll vid STU:s bedömning av enskilda projekt vare sig de aktualiserats genom ansökningar eller genom initiativ från styrelsens sida. I synnerhet torde detta vara fallet då det gäller stöd åt industriella utvecklingsprogram. Utskottet anser därför att STU har ett självklart intresse av att verka för att få en så god och fullständig belysning av marknadsaspekterna som möjligt.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om behovet av att näringslivets och samhällets resurser förstärks och samordnas då det gäller marknadsföring. De svenska företagens långsiktiga konkurrenskraft är beroende av deras förmåga att följa den tekniska, ekonomiska och sociala utvecklingen. Ett ständigt framtagande av ny teknik, nya metoder och nya produkter, anpassade till marknads krav, är nödvändigt för svenskt framåtskridande i en internationaliserad ekonomi. I denna process spelar marknadsföringen en väsentlig roll för att olika rön inom teknik och andra utvecklingsområden skall kunna omformas till nya och till konsumentens behov anpassade varor och tjänster. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att Kungl. Maj:t i november 1969 tillkallat särskilda sakkunniga med uppdrag att se över organisationen, inriktningen och omfattningen av den exportfrämjande verksamheten.

I anledning av vid fjolårets riksdag väckta motioner om ökad forskning i marknadsföring och marknadskommunikation redovisade utskottet i sitt utlåtande nr 149 att de i dessa motioner aktualiserade problemen övervägdes i Kungl. Maj:ts kansli. Utskottet utgår från att de väsentliga samordningsfrågor som behandlas i de nu ifrågavarande motionerna I: 92 och II: 103 därvid beaktas och att Kungl. Maj:t tar initiativ till de åtgärder de fortsatta övervägandena föranleder. Med hänsyn härtill anser utskottet att riksdagen inte nu bör ta ställning till frågan om inrättande av ett marknadsekonomiskt samordningsorgan. Utskottet avstyrker därför motionerna.

Under återopande av det anförda och då vad Kungl. Maj:t i övrigt föreslagit och uttalat inte gett utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande hemställer utskottet

1. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen I: 763 till *Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 95 000 000 kr.,

2. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att under budgetåret 1970/71 godkänna avtal och beslut rörande stöd till teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete m. m. som inberäknat löpande avtal och beslut innebär åtaganden om högst 55 000 000 kr. under vart och ett av budgetåren 1970/71—1974/75,

3. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att överföra eventuellt kvarvarande medel den 30 juni 1970 på investeringsanslaget Institutet för nytiggörande av forskningsresultat, INFOR till reservationsanslaget Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling,

4. att riksdagen beslutar att Stiftelsen Malmfonden för forsknings- och utvecklingsarbete skall upphöra med sin verksamhet vid utgången av juni 1970 och att staten genom styrelsen för teknisk utveckling skall den 1 juli 1970 överta dess tillgångar,

5. att riksdagen avslår motionerna I: 92 och II: 103.

11. Styrelsen för teknisk utveckling: Drift av forskningsstationer m. fl. anslag. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna E 2—E 8, s. 67—76) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1970/71 anvisar

1. till *Styrelsen för teknisk utveckling: Drift av forskningsstationer* ett förslagsanslag av 1 000 kr.,

2. till *Statens provningsanstalt: Uppdragsverksamhet* ett förslagsanslag av 1 000 kr.,

3. till *Bidrag till statens provningsanstalt* ett reservationsanslag av 4 900 000 kr.,

4. till *Statens provningsanstalt: Utrustning* ett reservationsanslag av 900 000 kr.,

5. till *Statens skeppsprovninganstalt: Uppdragsverksamhet* ett förslagsanslag av 1 000 kr.,

6. till *Bidrag till statens skeppsprovninganstalt* ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.,

7. till *Statens skeppsprovninganstalt: Utrustning* ett reservationsanslag av 500 000 kr.

12. Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien. Kungl. Maj:t har (punkt E 9, s. 76) föreslagit riksdagen att till Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien för budgetåret 1970/71 anvisa ett anslag av 535 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat de likalydande motionerna I: 602 av herrar Nyman och Stefanson samt II: 695 av herr Källstad m. fl. i vad avser hemställan att riksdagen till Bidrag till Ingenjörsvetenskaps-

akademien anvisar ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 200 000 kr. förhöjt anslag av 735 000 kr.

Utskottet. Ingenjörsvetenskapsakademien, IVA, vars huvuduppgift är att verka för initiering av forsknings- och utvecklingsprojekt inom stat och näringsliv, har alltsedan sin start åtnjutit statligt stöd. Enligt beslut av 1968 års riksdag (prop. 1968:68, SU 131, rskr. 304) utgår statens stöd till akademiens centrala verksamhet från förevarande anslag. Bidrag till kostnaderna för IVA:s internationella kontaktverksamhet lämnas av styrelsen för teknisk utveckling över styrelsens anslag.

Bidraget till den centrala verksamheten föreslås av Kungl. Maj:t för budgetåret 1970/71 uppräknat med 35 000 kr. till 535 000 kr. I motionerna I: 602 och II: 695 yrkas en höjning av anslaget med 200 000 kr. utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit.

Utskottet, som anslöt sig till de principer för finansiering av det statliga stödet till IVA som föreslogs i prop. 1968:68, har inte funnit tillräckliga skäl föreligga att föreslå avsteg från Kungl. Maj:ts förslag till bidrag för akademiens centrala verksamhet för nästa budgetår. Utskottet avstyrker således motionerna I: 602 och II: 695 såvitt nu är i fråga. Vid sitt ställningstagande har utskottet utgått från att IVA i den utsträckning dess insatser och tjänster för olika statliga organ är möjliga att kostnadsmässigt definiera debiterar vederbörande för utförda uppdrag.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 602 och II: 695, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien* för budgetåret 1970/71 anvisar ett anslag av 535 000 kr.

13. Bidrag till Sveriges standardiseringskommission. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt E 10, s. 76—77) och hemställer

att riksdagen till *Bidrag till Sveriges standardiseringskommission* för budgetåret 1970/71 anvisar ett anslag av 1 840 000 kr.

14. Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi. Kungl. Maj:t har (punkt E 12, s. 78—98) föreslagit riksdagen att

a) till Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi för budgetåret 1970/71 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 000 kr.,

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna ett avtal om samarbete beträffande utveckling av snabba reaktorer i enlighet med vad som anförts i statsrådsprotokollet samt

c) godkänna de riktlinjer som förordats i statsrådsprotokollet för verksamheten inom Aktiebolaget Atomenergi under budgetåren 1970/71—1974/75.

I detta sammanhang har utskottet behandlat de likalydande motionerna I: 767 av herr Åkerlund och II: 879 av herrar Magnusson i Borås och Lothigius i vad avser hemställan

att riksdagen med avslag på Kungl. Maj:ts hemställan om bemyndigande att godkänna ett avtal om samarbete beträffande utveckling av snabba reaktorer måtte uttala att förslag till sådant avtal mellan AB Atomenergi och utländsk utvecklingsorganisation skall föreläggas riksdagen samt

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära att Kungl. Maj:t låter göra en genomgång av de personalproblem som uppkommit till följd av AB Atomenergis förändrade verksamhet.

Utskottet. Genom bildandet av det halvstatliga AB ASEA-ATOM den 1 januari 1969 har målsättningen för AB Atomenergis verksamhet ändrats. Arbetet med reaktorer och reaktorbränsle koncentreras till forsknings- och utvecklingsarbete samt konsultverksamhet. Dessutom skall bolaget i större utsträckning använda forskningsstationen i Studsvik på områden som ligger utanför kärnenergin.

Ett fortsatt utvecklingsarbete beträffande termiska reaktorer är Atomenergis centrala arbetsuppgift. Vad beträffar snabba reaktorer har Atomenergi under flera år bedrivit vissa arbeten. Bolaget har nu lagt fram ett förslag till arbetsprogram för detta område som bygger på internationellt samarbete. Målet är enligt statsrådsprotokollet att skapa förutsättningar för svenska företag att leverera snabba reaktorer på licens och att självständigt tillverka bränsle inom landet när denna reaktortyp exploateras kommersiellt. Det av Atomenergi framlagda programmet har i princip tillstyrkts av departementschefen som dock betonar att en förutsättning för att ett avtal om det avsedda samarbetet skall kunna träffas är att överenskommelse kan nås mellan staten och berörda svenska företag om finansiering av såväl avgifter till utländsk part som arbetet inom landet. Ytterligare en förutsättning är att de insatser inom Atomenergi som även i fortsättningen skall finansieras av staten kan inrymmas inom bolagets anslagsramar. I den mån en eventuell informationsavgift kan komma att falla på bolaget avses den dock bestridas från anslaget till internationellt atomenergisamarbete.

Kungl. Maj:t begär bemyndigande att under angivna förutsättningar godkänna samarbetsavtal mellan Atomenergi och utländsk utvecklingsorganisation.

I motionerna I: 767 och II: 879 yrkas avslag på Kungl. Maj:ts hemställan om nämnda bemyndigande med motiveringen att inga som helst faktiska upplysningar lämnas om avtalets innehåll och förpliktelser.

Utskottet har tidigare (SU 1968:104) uttalat att arbetet i Sverige på utvecklingen av snabba reaktorer bör bedrivas i nära kontakt med motsvarande arbete i andra länder och att Atomenergi därför borde sträva efter att ytterligare bygga ut och förstärka det internationella samarbetet på detta område. Det nu framlagda samarbetsprogrammet ser utskottet som ett naturligt led i ett intensifierat internationellt samarbete. Inte heller motionärerna synes i princip ha något att invända mot ett samarbete med en utländsk organisation. Med hänsyn till de förutsättningar departementschefen angivit för att ett avtal skall kunna träffas och de ytterligare upplysningar som givits utskottets vederbörande avdelning anser sig utskottet kunna tillstyrka att Kungl. Maj:t ges det begärda bemyndigandet. Utskottet har därvid räknat med att Kungl. Maj:t så snart ett eventuellt avtal träffats i lämpligt sammanhang ger riksdagen en redogörelse för det samma.

Atomenergi har för budgetåret 1970/71 begärt ett anslag av 68,8 milj. kr. Kungl. Maj:t förordar en medelsanvisning av 60 milj. kr., vilket bl. a. med hänsyn till att vissa kostnader av engångsnatur förutsätts bestridas från nästa budgetårs anslag kommer att innebära en viss minskning av den statsfinansierade verksamhetens omfattning. Inom ramen för det föreslagna anslagsbeloppet har sålunda medel räknats för kostnader som sammanhänger med den pågående och planerade koncentrationen av Atomenergis verksamhet till Studsvik. Avsikten är att bl. a. flyttningen av personal skall kunna förberedas genom omfattande informationsverksamhet.

Som framgår av vad utskottet i det föregående anfört vid behandlingen av frågan om anslag till Styrelsen för teknisk utveckling, STU, har den del av anslaget till styrelsen som skall disponeras för avtalsbundet långsiktigt stöd till teknisk forskning och utveckling föreslagits öka i väsentlig grad. Utskottet har fäst stor vikt vid de möjligheter som därigenom uppkommer att skapa en fastare grund för sådana långsiktiga forskningsprojekt vid AB Atomenergi som inte har direkt samband med det industriella reaktor- och bränsleprogrammet och som därför numera skall finansieras genom bidrag från STU och andra forskningsråd m. fl. i stället för över detta anslag.

De förbättrade förutsättningarna att uppnå fleråriga överenskommelser, i första hand med STU, om fortsatt stöd till långsiktig forskning anser utskottet vara av väsentlig betydelse för Atomenergi genom att bolaget därigenom även får bättre möjligheter att planera sin verksamhet och lättare kan möta uppkommande personalproblem. De riktlinjer för bolagets verksamhet och den anslagsram som departementschefen förordar för budgetåren 1970/71—1974/75 synes också ge god grund för en fastare planering vid Atomenergi.

Mot denna bakgrund tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning för budgetåret 1970/71 och de riktlinjer för den kommande femårsperioden som angivits i statsrådsprotokollet.

Utskottet uttalade i fjol (SU 13) att åtgärder som vidtas med anledning av förändringen av Atomenergis verksamhet måste genomföras under största möjliga hänsynstagande till personalens berättigade krav på skäligen omställningstider. Med anledning av yrkandet i motionerna I: 767 och II: 879 angående en genomgång av personalproblemen vill utskottet åter understryka att det utgår från att hithörande frågor ägnas betydande uppmärksamhet. I detta sammanhang erinras om att 400 000 kr. upptagits på tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår för vissa avvecklingskostnader som uppstått i samband med omläggningen. Mot denna bakgrund och då Atomenergi får förbättrade möjligheter att planera på längre sikt anser utskottet inte att den begärda särskilda genomgången av personalproblemen är påkallad, varför utskottet avstyrker motionsyrkandet härom.

Vad Kungl. Maj:t i övrigt föreslagit och uttalat har inte gett utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen till *Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 60 000 000 kr.,

2. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 767 och II: 879, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, bemyndigar Kungl. Maj:t att godkänna ett avtal om samarbete beträffande utveckling av snabba reaktorer i enlighet med vad i statsrådsprotokollet anförts,

3. att riksdagen godkänner de riktlinjer som förordats i statsrådsprotokollet för verksamheten inom Aktiebolaget Atomenergi under budgetåren 1970/71—1974/75,

4. att riksdagen avslår motionerna I: 767 och II: 879 i vad de avser genomgång av uppkomna personalproblem.

15. Internationellt atomenergisamarbete. Utvecklingsarbete rörande utvinning av uran. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkterna E 13—E 14, s. 98—102) och hemställer

att riksdagen för budgetåret 1970/71 anvisar

1. till *Internationellt atomenergisamarbete* ett förslagsanslag av 3 500 000 kr.,

2. till *Utvecklingsarbete rörande utvinning av uran* ett reservationsanslag av 8 100 000 kr.

Domänverket

16. Ersättning till domänverkets fond för utgifter för övertalig personal. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt F 1, s. 103—107) och hemställer

1. att riksdagen till *Ersättning till domänverkets fond för utgifter för övertalig personal* för budgetåret 1970/71 anvisar ett förslagsanslag av 169 000 kr.,

2. att riksdagen beslutar att kyrkofonden skall för år 1969 ersätta domänverkets fond för övertalig personal vid domänverket med 238 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

Statens affärsverksfonder

Förenade fabriksverken

17. Byggnader och utrustning. Kungl. Maj:t har (punkt I. E: 1, s. 108—123) föreslagit riksdagen att till Byggnader och utrustning för budgetåret 1970/71 under fabriksverkens fond anvisa ett investeringsanslag av 54 200 000 kr.

I de likalydande motionerna I: 299 av herr Brundin m. fl. och II: 251 av herr Magnusson i Borås m. fl. har hemställts att riksdagen måtte besluta avslå Kungl. Maj:ts förslag att anvisa ett investeringsanslag av 11 000 000 kr. till nybyggnad av tvätter i Östergötland.

Utskottet. Försvarets fabriksverk inrättades som affärsdrivande verk år 1943 för att leda driften vid vissa fabriker och tvätterier som tidigare lytt under olika försvarsgrensförvaltningar. Verkets nuvarande organisation har fastställts efter beslut av 1965 års riksdag. Enligt sin instruktion skall verket bedriva tillverkning, försäljning och underhåll av krigsmateriel, tillverkning och försäljning av civila verkstadsprodukter samt tvätterirörelse. I verkets uppgifter ingår även försäljning av staten tillhörig övertalig och kasserad materiel som myndighet överlämnar till verket för försäljning. Verket har den 1 januari 1970 förts över från försvarsdepartementet till industridepartementet, vilket får ses som en konsekvens av att den civila sidan av verkets verksamhet successivt kommit att byggas ut och utvecklas. Överförandet av verket har även tagit sig uttryck i ändring av verkets namn från försvarets fabriksverk till förenade fabriksverken.

Den för innevarande budgetår fastställda investeringsramen slutar på 37,5 milj. kr. Kungl. Maj:t föreslår för nästa budgetår ett investeringsprogram med en medelsförbrukning av 52,8 milj. kr. Vid beräkningen av det erforderliga anslagsbeloppet har på sedvanligt sätt gjorts ett påslag med 10 % för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller andra skäl påkallad ökning av medelsförbrukningen budgetåret 1970/71. Med hänsyn härtill och till beräknad behållning föreslås en medelsanvisning av 54,2 milj. kr.

Det förordade investeringsprogrammet innebär att Kungl. Maj:t anslutit sig till fabriksverkens förslag om att investeringar i tvätterirörelsen skall prioriteras. Investeringsplanen upptar bl. a. utbyggnad av tvätteriet i Karlskrona och uppförande av ett nytt tvätteri i Östergötland.

Fabriksverkens bedömningar av kapacitetsbehovet för vattentvätt visar enligt statsverkspropositionen att produktionen vid centraltvätterierna, som under budgetåret 1968/69 uppgick till 53 milj. kg, under budgetåret 1971/72 ökas till 75 milj. kg för att under budgetåret 1974/75 komma upp till 115 milj. kg.

Ökningen av tvättkapaciteten i Karlskrona är betingad av önskemål från Kronobergs läns landsting och Kalmar läns södra landsting om leverans av ytterligare tvättgods samt tvättavtal med Blekinge läns landsting. Vidare skall tvätt överföras till Karlskrona i samband med att det nuvarande tvätteriet i Landskrona läggs ned. Utskottet har inte funnit anledning till erinran mot utbyggnaden i Karlskrona och tillstyrker därför förslaget härom.

Det föreslagna tvätteriet i Östergötland, som är avsett uteslutande för sjukhustvätt, har i investeringsplanen kostnadsberäknats till 24 milj. kr. Till ändamålet har för nästa budgetår upptagits 11 milj. kr. I motionerna I: 299 och II: 251 föreslås att detta förslag lämnas utan bifall. Avslagsyrkandet motiveras med förhållandena på kapitalmarknaden, behovet av att dämpa de offentliga investeringarna och hänsynen till enskilda tvätterier.

Av statsrådsprotokollet framgår att det är avsikten att fabriksverken senast den 1 juli 1972 skall överta tvättförsörjningen för sjukvårdsinrättningarna i Jönköpings län. Vidare har det nya tvätteriet motiverats bl. a. med behovet av ökad tvättkapacitet inom Östergötlands läns landstingsområde. Av fabriksverkens anslagsframställning framgår att avtalen med de olika landstingen bedömes ge utrymme för en prissättning som förutom täckning av alla kostnader inklusive amorteringar och ränta ger ett överskott från verksamheten med ca 3 % på omsättningen. Med hänsyn till vad i ärendet även i övrigt upplysts tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag i förevarande del och avstyrker sålunda motionerna I: 299 och II: 251.

Utskottets granskning av övriga i investeringsplanen upptagna objekt har inte givit anledning till särskilt uttalande, varför utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag även i dessa avseenden.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 299 och II: 251 till *Byggnader och utrustning* för budgetåret 1970/71 under fabriksverkens fond anvisar ett investeringsanslag av 54 200 000 kr.

18. **Teckning av aktier i ett bolag för produktion och försäljning av sjukvårdsutrustning m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt I. E: 2, s. 123—125) föreslagit riksdagen att till Teckning av aktier i ett bolag för produktion och försäljning av sjukvårdsutrustning m. m. för budgetåret 1970/71 under fabriksverkens fond anvisa ett investeringsanslag av 780 000 kr.

I de likalydande motionerna I: 768 av herr Åkerlund och II: 878 av herrar Magnusson i Borås och Björkman har hemställts att riksdagen avslår begäran om ett anslag om 780 000 kr. för teckning av aktier i ett bolag för produktion och försäljning av sjukvårdsutrustning m. m.

Utskottet. Som framgår av vad som anförts under föregående anslagsrubrik svarar förenade fabriksverken för en omfattande tvätteriverksamhet, vilken man i möjligaste mån söker rationalisera. Förutsättningen härför är bl. a. att speciella persedlar kan ersättas med produkter som inte behöver belasta processen i tvätterierna. Som exempel härpå kan nämnas engångsmaterial för olika slag av sjukhusoperationer.

Det nu ifrågavarande investeringsanslaget syftar till samarbete i bolagsform mellan fabriksverken och ett amerikanskt företag, American Hospital Supply Corporation (AHS), vilket företag i väsentlig omfattning har specialiserat sig på operationsutrustning av engångstyp. Genom användning av engångsmaterial synes möjligheterna att nå en hög grad av sterilitet vid operationer kunna förbättras, ett problem som med flegångsmaterial visat sig vara svårlöst.

Enligt ett preliminärt samarbetsavtal och ett preliminärt licensavtal skall ett gemensamt bolag bildas vilket i inledningsskedet skall ägna sig åt marknadsföring av det amerikanska bolagets produkter för att i ett senare skede här i landet ta upp tillverkning av dem. Av aktiekapitalet, som avtalats till minst 1 och högst 3 milj. kr. är avsikten att AHS skall teckna 48 % och svenska intressenter 52 %. Kungl. Maj:t föreslår att 780 000 kr. anvisas för bestridande av aktieteckningskostnaderna.

I motionerna I: 768 och II: 878 föreslås att riksdagen lämnar Kungl. Maj:ts förslag utan bifall.

Departementschefen framhåller att det föreslagna bolaget öppnar intressanta möjligheter inte blott att inom vårt land producera och på en större marknad saluföra högt utvecklade produkter utan också att på sikt tillföra vårt land ökade exportmöjligheter. Departementschefen ser det som en mycket betydelsefull faktor vid bedömningen av den ifrågavarande

de bolagsbildningen att vissa av det nya företagens tilltänkta produkter bör kunna tillverkas vid arbetsställen lokaliserade till sysselsättningsvaga orter.

Fabriksverkens engagemang i marknadsföring och tillverkning av ifrågavarande produkter vill utskottet se som ett naturligt komplement till den av verken bedrivna tvätteriverksamheten. Med hänsyn härtill och på av departementschefen anförda skäl tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts nu ifrågavarande förslag.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 768 och II: 878 till *Teckning av aktier i ett bolag för produktion och försäljning av sjukvårdsutrustning m. m.* för budgetåret 1970/71 under fabriksverkens fond anvisar ett investeringsanslag av 780 000 kr.

Statens vattenfallsverk

19. Kraftstationer m. m. Kungl. Maj:t har (punkt I. F: 1, s. 126—137) föreslagit riksdagen att till Kraftstationer m. m. för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 670 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 738 av herr Bengtson och II: 883 av herr Nilsson i Tvärålund vari hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning om förläggande av ett kärnkraftverk i Norrland,

dels de likalydande motionerna I: 764 av herr Wallmark och II: 893 av herr Thylén m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa 1. om utredning om och förslag till en sådan lokalisering av värmekraftverk och sådana elöverföringsanordningar att katastrofberedskapen underlättas samt 2. om utredning av möjligheterna att införa mobila jetturbinanläggningar för elproduktion i syfte att effektivisera katastrofberedskapen.

Utskottet. Av statsrådsprotokollet framgår att elkonsumtionen i hela landet under budgetåret 1968/69 ökade med nära 10 % i förhållande till föregående budgetår samt att vattenfallsverkets marknadsandel steg från 43,8 % till 47,1 %. Reviderade beräkningar av den väntade utvecklingen av verkets elkraftavsättning för den närmaste tioårsperioden visar en betydande höjning av elförbrukningen jämfört med förra årets prognos. Kraftbehovet inom

vattenfallsverkets områden år 1973 beräknas sålunda uppgå till 34 600 GWh och år 1979 till 54 700 GWh eller 1 300 resp. 5 200 GWh mer än 1968 års prognos. Enligt beräkningarna föreligger för vattenfallsverkets del behov av ytterligare krafttillskott hösten 1971. Tillskottet föreslås bli tillgodosett främst genom tre gasturbiner, varav två avses skola bli placerade i Norrköpingsregionen och en i Hallstavik. Kostnaden för turbinerna, som skall få en effekt på 65 000 kilowatt vardera, beräknas till totalt ca 60 milj. kr. varav 11 milj. kr. faller på budgetåret 1969/70. Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag om utvidgning av vattenfallsverkets för innevarande budgetår fastställda investeringsprogram att omfatta även nämnda tre gasturbiner.

För nästa budgetår föreslås en investeringsram om 665 milj. kr. Den största delen av medelsförbrukningen, avrundat 230 milj. kr., avser de båda första aggregaten i Ringhals. Anslagsbeloppet för kraftstationer m. m. bör enligt statsrådsprotokollet beräknas med hänsyn till att liksom tidigare år en marginal utöver ramen om 665 milj. kr. bör finnas för att möjliggöra en sådan ökning av medelsförbrukningen under löpande budgetår som kan påkallas av konjunkturmässiga eller andra särskilda skäl. Kungl. Maj:t föreslår därför att anslaget tas upp med 670 milj. kr. Utskottet tillstyrker förslaget.

Kungl. Maj:t har vidare föreslagit att vattenfallsverket skall få bemyndigande att påbörja ytterligare en atomkraftstation. Behovet av denna station synes uppenbart och utskottet tillstyrker förslaget.

Vattenfallsverket har i maj 1969 till Kungl. Maj:t inlämnat en utredning "Kärnkraft på Östkust". I denna redovisas resultatet av hittills bedriven planerings- och inventeringsverksamhet för utbyggnad av atomkraft på ostkusten. Syftet med undersökningen har varit att få bakgrund och underlag för de beslut om förläggningsplatser för atomkraftstationer som beträffande vattenfallsverkets utbyggnadsverksamhet måste fattas under 1970-talet. Undersökningen redovisar utförligare nio olika förläggningsalternativ med Gryt i Östergötlands län längst i söder och Forsmark i Uppsala län längst i norr. Såvitt i dag kan bedömas kommer förutnämnda nya station att lokaliseras till Forsmark.

I motionerna I: 738 och II: 883 har hemställts att riksdagen begär en utredning om förläggande av ett atomkraftverk i Norrland. Utskottet har inhämtat att frågan om den fortsatta lokaliseringen av atomkraftstationer studeras såväl inom vattenfallsverket som av den inom civildepartementet arbetande expertgruppen för fysisk riksplanering. Såvitt utskottet kunnat utröna kommer därvid att studeras även den i motionerna aktualiserade lokaliseringen. Motionerna påkallar därför inte någon åtgärd.

Också i motionerna I: 764 och II: 893 har framställts yrkande i fråga om lokaliseringen av kraftverk. Motionärerna uttalar sig för placering i tätbebyggda områden varigenom riskerna för leveransavbrott skulle minskas. Med hänsyn till de förutnämnda utredningsarbetena kan utskottet inte finna

den av motionärerna föreslagna särskilda lokaliseringsutredningen erforderlig. Utskottet avstyrker därför yrkandet härom. Inte heller beträffande övriga i dessa motioner framförda förslag om utredningar i syfte att förbättra beredskapen mot störningar i eldistributionen synes några särskilda åtgärder från riksdagens sida påkallade. Med anledning av de i mitten av 1960-talet inträffade elavbrotten i samband med höst- och vinterstormar tillsatte centrala driftledningen, CDL, en särskild kommitté som i april 1968 lämnade en rapport med rekommendation om olika åtgärder för att höja beredskapen. Med anledning av de besvärande elavbrotten till följd av stormarna hösten 1969 har CDL tillsatt en ny kommitté som studerar vilka ytterligare åtgärder som bör vidtagas.

Erfarenheterna från höstens stormar motiverar utan tvekan att en översyn görs av beredskapen mot störningar på eldistributionsnäten. De av kraftindustrin genom CDL igångsatta undersökningarna torde kunna förutsättas ge underlag för ställningstaganden till vilka åtgärder som behöver vidtagas. Vid sådant förhållande kan utskottet inte anse det ändamålsenligt att nu påbörja ytterligare utredningar.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen till *Kraftstationer m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisar ett investeringsanslag av 670 000 000 kr.,
2. att riksdagen avslår motionerna I: 738 och II: 883,
3. att riksdagen avslår motionerna I: 764 och II: 893.

Domänverket

20. Förvaltningsbyggnad för domänstyrelsen. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt I. G: 1, s. 138—139) och hemställer

att riksdagen till *Förvaltningsbyggnad för domänstyrelsen* för budgetåret 1970/71 anvisar ett investeringsanslag av 5 200 000 kr.

Statens allmänna fastighetsfond

21. Byggnadsarbeten för teknisk utveckling m. m. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt II: 1, s. 139—141) och hemställer

att riksdagen till *Byggnadsarbeten för teknisk utveckling m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisar ett investeringsanslag av 1 500 000 kr.

Statens utlåningsfonder

22. Kronotorparnas inventarielånefond. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt IV. C, s. 141—142) och hemställer

att riksdagen medger, att det för budgetåret 1962/63 anvisade investeringsanslaget till *Kronotorparnas inventarielånefond* under budgetåret 1970/71 får användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

Fonden för låneunderstöd

23. Lån till Aktiebolaget Atomenergi. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag (punkt V. 2, s. 145—146) och hemställer

att riksdagen till *Lån till Aktiebolaget Atomenergi* för budgetåret 1970/71 anvisar ett investeringsanslag av 5 500 000 kr.

Fonden för förslag till statsverket

24. Statliga gruvor m. m. Kungl. Maj:t har (punkt VII. 1, s. 146—150) föreslagit riksdagen att till Statliga gruvor m. m. för budgetåret 1970/71 anvisa ett investeringsanslag av 12 500 000 kr.

I motionen I: 96 av herr Åkerlund har hemställts att riksdagen med avslag på Kungl. Maj:ts proposition nr 1, bilaga 15, VII. 1, avseende Stekenjokkgruvan i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att förhandlingar upptas med Bolidenbolaget om ett legodriftsavtal i syfte att snarast möjligt påbörja malmbrytning och malmanrikning vid Stekenjokk i enlighet med de riktlinjer som uppdragits i motionen.

Utskottet. För innevarande budgetår har för legodriften i Adak anvisats 2,5 milj. kr. För nästa budgetår föreslås till detta ändamål en medelsanvisning av 4,5 milj. kr. Utskottet tillstyrker förslaget.

Sveriges geologiska undersökning upptäckte år 1918 en malmfyndighet vid Stekenjokk. Den ligger i kalfjäll i sydligaste delen av Västerbottensfjällden inom Vilhelmina köping omedelbart norr om gränsen till Frostvikens kommun i Jämtland och omkring 6 km från gränsen mot Norge. Riksdagen har hittills beviljat 27,1 milj. kr. för utredningar om förutsättningarna för gruvdrift vid Stekenjokk, bl. a. för gruvundersökning under jord och anrikningsförsök, samt för byggande av väg från byn Klimpfjäll till Stekenjokk.

Såvitt utskottet kunnat finna föreligger nu underlag för ett ställningstagande till frågan om gruvdrift bör upptas i Stekenjokk.

Av statsrådsprotokollet framgår att anläggningskostnaden vid en brytning och anrikning av 400 000 ton råmalm per år beräknas till ca 90 milj. kr. Malmtillgången uppskattas till totalt 15 milj. ton. Av brytnings- och förädlingstekniska skäl har dock de ekonomiska kalkylerna utgått från en brytningsbar kvantitet av 8 milj. ton med något högre halter. Detta innebär i sin tur att gruvbrytning f. n. beräknas kunna ske under omkring 20 år.

I statsrådsprotokollet redovisade beräkningar av Stekenjokkprojektets lönsamhet pekar klart på ett underskott i investeringskalkylerna på ca 6 milj. kr. Dessa beräkningar synes vara präglade av en viss försiktighet. Projektets lönsamhet är väsentligen beroende av utvecklingen av kopparpri-set. I beräkningarna har man utgått från ett pris per ton som i dag kan förefalla förhållandevis lågt.

Utskottet har vid sina överväganden funnit sig kunna tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag att gruvan i Stekenjokk nu skall tas i drift.

Av statsrådsprotokollet framgår att Statsföretag AB förklarat sig berett att etablera ett gruvbolag för driften av gruvan. Gruvbolaget förutsätts ingå avtal med LKAB om samarbete i tekniska, administrativa och ekonomiska frågor. Kungl. Maj:t föreslår att Statsföretag AB skall få ett ränte- och amorteringsfritt lån för i huvudsak finansiering av de särskilda utgifter som bolaget beräknas få för samhällsbyggnaden i Klimpfjäll. För ändamålet har beräknats 8 milj. kr. under nu ifrågavarande anslag.

I motionen I: 96 föreslås att förhandlingar skall tas upp med Boliden aktieföretag om legodriftsavtal beträffande malmfyndigheten i Stekenjokk. Förslaget motiveras med bl. a. de goda erfarenheterna av tidigare legodrifts-avtal.

Utskottet har för sin del inte funnit anledning till erinran mot att exploateringsansvaret för malmfyndigheten i Stekenjokk läggs på Statsföretag AB och att exploateringen anförtros ett av Statsföretag AB för ändamålet särskilt bildat gruvbolag. Utskottet avstyrker alltså motionen I: 96. Med anledning av vad i propositionen uttalats beträffande samarbete med LKAB vill utskottet understryka att det anser att det nya gruvbolaget inte bör vara bundet i nu berört avseende utan äga inleda samarbete med det eller de företag som från ekonomiska och andra synpunkter befinnes vara lämpligast.

Vad Kungl. Maj:t i övrigt anfört och föreslagit under ifrågavarande anslagsrubrik har inte gett utskottet anledning till särskilt uttalande.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen I: 96 till *Statliga gruvor m. m.* för budgetåret 1970/71 anvisar ett investeringsanslag av 12 500 000 kr.

UPPSKJUTNA FRÅGOR

25. Uppskjutna frågor. Utskottet kommer senare under sessionen att yttra sig beträffande Kungl. Maj:ts under följande punkter framlagda förslag, nämligen

B 4 Utbildningsstöd till textil- och konfektionsindustrierna, m. m.

E 11 Delegationen för atomenergifrågor

V. 1 Lån till Aktiebolaget Atomenergi för uppförande av en atomkraftstation i Marviken
vilket utskottet här

anmäler.

Stockholm den 10 mars 1970

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Bohman (m), Birger Andersson (s), Axel Andersson (fp), Rikard Svensson (s), fru Wallentheim (s), herrar Mårtensson (s), Per Jacobsson (fp), Bertil Petersson (s), Herbert Larsson (s), Nyman (fp), Hjorth (s), Björk (s), Ottosson (m), fru Elvy Olsson (cp) och herr Johan Olsson (cp) samt

från andra kammaren: herrar Karlsson i Olofström (s), Almgren (s), Mellqvist (s), Nordstrandh (m), fru Lewén-Eliasson (s), herrar Lindholm (s), Mattsson (cp), Fagerlund (s), fru Holmberg (s), herrar Andersson i Knäred (cp), Mundebo (fp), Zachrisson (s), Lothigius (m), Elmstedt (cp) och Eriksson i Arvika (fp).

Reservationer

1. vid punkten 10 (Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling) av herrar Bohman (m), Ottosson (m), Nordstrandh (m) och Lothigius (m) som anser att utskottet bort tillstyrka motionen I: 763 och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Med beaktande" och slutar med "Kungl. Maj:t föreslagit" bort ersättas med text av följande lydelse:

"STU har redovisat ett starkt ökat behov av stöd till teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete. Anslaget till STU föreslås ökat med 25 milj.

kr. till 95 milj. kr. Beloppet inkluderar medel för de ändamål som tidigare stötts av Malmfonden. Till följd av omläggningen av medelsanvisningen samt uppkomna och förväntade kostnadsfördyringar innebär Kungl. Maj:ts förslag endast en mycket begränsad reell anslagsökning. I motionen I: 763 föreslås att anslagen för nästa budgetår tas upp med 5 milj. kr. utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit.

Utskottet delar departementschefens uppfattning om behovet av en välplanerad insats för att främja den industriella utvecklingen. Såsom utskottet anförde i fjol (SU 13) är det angeläget att styrelsen för teknisk utveckling tilldelas tillräckliga resurser för att på ett adekvat sätt kunna fullgöra de väsentliga uppgifter som åvilar den. Av departementschefens uttalanden framgår att STU i fortsättningen förutsätts stödja vissa teknikområden och industribranscher, inom vilka insatserna hittills varit relativt blygsamma. Mot denna bakgrund finner utskottet den i motionen I: 763 föreslagna medelsanvisningen till STU väl motiverad och tillstyrker sålunda motionen i fråga.”

dels utskottets hemställan under 1 bort följande lydelse:

”1. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen I: 763 till *Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling* för budgetåret 1970/71 anvisar ett reservationsanslag av 100 000 000 kr.”

2. vid *punkten 12* (Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien) av herrar Axel Andersson (fp), Per Jacobsson (fp), Nyman (fp), Mundebo (fp) och Eriksson i Arvika (fp) som anser att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 602 och II: 695 i vad de avser höjt bidrag till IVA och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 13 som börjar med ”Utskottet, som” och slutar med ”utförda uppdrag” bort ha följande lydelse:

”IVA erhåller merparten av sina inkomster i form av bidrag för projektbundet arbete från statliga forskningsråd och fonder, privata stiftelser och särskilt insamlade medel. Det direkta statsbidraget täcker mindre än en tiondel av akademiens totala utgifter och dess relativa andel av inkomsterna har väsentligt minskats. Under senare år har den tekniska forskningen undergått en stark expansion. Ökade krav har därvid naturligt nog ställts på IVA, t. ex. med avseende på medverkan i utredningar och egen utredningsverksamhet. Akademien anlitas vidare i stor utsträckning av departement, ämbetsverk och institutioner för att skaffa information om forskning och ge råd och hjälp vid planering och genomförande av utländska studieresor. Utskottet finner det mot denna bakgrund väl motiverat att anslaget till akademiens centrala verksamhet uppräknas med 200 000 kr. utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit.”

dels utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

”att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 602 och II: 695, nämnda motioner såvitt nu är i fråga, till *Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien* för budgetåret 1970/71 anvisar ett anslag av 735 000 kr.”

3. vid *punkten 17* (Byggnader och utrustning) av
 - a. herr Ottosson (m)
 - b. herr Lothigius (m).

4. vid *punkten 18* (Teckning av aktier i ett bolag för produktion och försäljning av sjukvårdsutrustning m. m.) av herrar Bohman (m), Axel Andersson (fp), Per Jacobsson (fp), Nyman (fp), Ottosson (m), fru Elvy Olsson (cp) herrar Johan Olsson (cp), Karlsson i Olofström (s), Nordstrandh (m), Mattsson (cp), Andersson i Knäred (cp), Mundebo (fp), Lothigius (m), Elmstedt (cp) och Eriksson i Arvika (fp) som anser att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 768 och II: 878 och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 20 som börjar med ”Fabriksverkens engagemang” och slutar med ”ifrågavarande förslag” bort ersättas med text av följande lydelse:

”I propositionen redovisas inte något konkret underlag och inga säkra prognoser för de antaganden departementschefen gjort. Inte heller lämnas någon redovisning om det utvecklingsarbete som i fråga om operationstextilier för engångsbruk ägt rum inom svenska företag i samarbete med socialstyrelsen, läkare och sjukhus. I själva verket har sedan åtskilliga år tillbaka bedrivits ett omfattande och fruktbart forsknings- och utvecklingsarbete. Det har upplysts att ett svenskt företag i år kommer att lansera operationstextilier och färdiga operationsset för engångsbruk. Dessa produkter är resultatet av flera års arbete på materialutveckling för att komma fram till ett material som svarar inte bara mot de funktionella kraven utan också de ekonomiska krav som svenska sjukhus ställer.

En rad andra produkter av intresse i nu ifrågavarande sammanhang har tidigare tagits fram av svenska företag och med stor framgång vunnit avsättning inte bara i vårt land utan även utomlands.

För en utbyggnad av den statliga företagssektorn måste enligt utskottets mening kunna åberopas övertygande skäl. Några sådana har inte förebragts. Utskottet avstyrker därför Kungl. Maj:ts nu ifrågavarande förslag.

Avslutningsvis vill utskottet betona den stora vikt utskottet fäster vid att ärenden av nu ifrågavarande karaktär och betydelse blir föremål för remissförfarande. Först därefter bör frågorna föreläggas riksdagen.”

dels utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

”att riksdagen med bifall till motionerna I: 768 och II: 878 avslår Kungl. Maj:ts förslag om anvisande av medel till Teckning av aktier i ett bolag för produktion och försäljning av sjukvårdsutrustning m. m.”

5. vid *punkten 24* (Statliga gruvor m. m.) av
 - a. herr Ottosson (m)
 - b. herr Lothigius (m).